

БАВАРСКИЯТ ПЛАН ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ НА ДЕЦА В ПРЕДУЧИЛИЩНИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ ДО ТРЪГВАНЕТО ИМ НА УЧИЛИЩЕ

Михаела Ернстбергер

Резюме: Статията представя преглед на актуалния Баварски план за образование и възпитание на деца предучилищните институции до тръгването им на училище като проследява неговото възникване, прилагане и структура. Акцентува се на вниманието и грижата към деца с мигрантски корени и тяхното приобщаване.

Ключови думи: Баварски план за образование и възпитание, предучилищни образователни институции, образователни планове, предучилищно образование, деца мигранти, приобщаване, интеграция.

THE BAVARIAN EDUCATION AND TRAINING PLAN FOR CHILDREN IN DAY-CARE FACILITIES UP TO SCHOOL ENROLMENT

Michaela Ernstberger

Abstract: The article offers a review of the Bavarian Education and Training Plan for children in day-care facilities up to school enrolment and outlines its evolution, implementation and structure. In particular, the article highlights the attention and care provided for children from migrant families and their inclusion.

Keywords: The Bavarian Education and Training Plan for children in day-care facilities up to school enrolment, educational plans, preschool education, migrant children, inclusion, integration

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Темата за образователната мисия във Федералната република е много комплексна, тъй като образователното дело в Германия е задължение на федералните провинции. Федералната република се състои освен от федерацията и от 16 частично суверенни полугържави, т.нар.

федерални провинции, които от своя страна изпълняват собствени гържавни мисии. Така образователната политика се изпълнява в общи линии на ниво провинция (StMAS, 2020). Федералните провинции приемат съвместна рамка на Конференцията на министрите на младежта от 13./14.05.2004 г. и Конференцията на министрите на културата от 03./04.06.2004 г., представляваща общо споразумение за принципите на образователната дейност в детските заведения. Тази рамка е конкретизирана, попълнена и разширена с образователни планове на ниво провинции. В границите на съвместната рамка всички федерални провинции вървят по собствени пътища на диференциране и изпълнение, съобразени със съответните ситуации. Дава се общо описание на целите по отношение на предучилищното образование, диференцирано описание на образователната работа в предучилищните образователни институции и установяване на условията за осъществяване на образователните цели (Deutscher Bildungsserver, 2020).

В периода от 2003 до 2007 г. германските федерални провинции представят, отчасти за първи път, образователни планове за предучилищното обучение. Те се разбират като конкретизиране на образователната задача, както тя е формулирана в Осми том на Социалния кодекс (СК) (Scholtenberg, 2008). Процесите на съставяне на образователните планове са различни. Някои федерални провинции ги възлагат на научни институти, като проектите се обсъждат с политици и представители на професионалната и обществената практика. Освен това някои учени отговарят за няколко провинции, така че при тях обширни части са много подобни или идентични.

Ядрото на образователните планове са тематичните образователни сфери, наричани също сфери на възпитание или на развитие. Образователните сфери се различават по наименование и брой в отделните федерални провинции. Все пак при всички образователни планове могат да се установят общи полета. Висок приоритет се придава на езика и комуникацията, обосновани с ключовата позиция, която в съпоставителните студии за образованието се приписва на уменията за четене, и обосновани с нуждата от насърчаване на децата с мигрантски корени, която също е установена в резултат на изследванията на Програмата за международно оценяване на учениците (PISA). Тук спадаат освен това образователни сфери, които съответстват на училищни предмети: математика, природни науки, музика, изобразително изкуство, двигателни упражнения, религия/ценностно възпитание. Конференцията на министрите на младежта и културата през 2004 г. договори обща рамка за предучилищното образование, в която са посочени следните „образователни сфери“ (Scholtenberg, 2008):

- Език, писмена реч, комуникация
- Личностно и социално развитие, ценностно възпитание/религиозно обучение
- Математика, природни науки, (информационна) техника
- Музикално обучение / боравене с медиуми
- Тяло, движение, здраве
- Природа и културни среди

Образователните сфери са ориентир за провинциите. По отношение на основното им разбиране и оформлението им обаче сферите значително се различават в някои части.

В тази публикация по-подробно се разясняват образователната мисия и релевантният за нея образователен план във федерална провинция Бавария.

2. ВЪЗНИКВАНЕ И ПРИЛАГАНЕ

Баварският план за образование и възпитание (БавПОВ) от 2005 г. формира ориентираната рамка и дава указания за действие по прилагането на Баварския закон за образование и грижа за децата (БЗОГД), както и на правилниците за прилагането му, и де факто е задължителен за всички предучилищни образователни институции. В Бавария тези институции се ръководят от обществени, църковни или частни ръководства (Träger) и според концепцията си имат съответно различни направления като църковни/религиозни (в Бавария предимно католически), многоезични, музикални или спортни.

Предучилищните образователни институции трябва да формират концепциите си в съзвучие с БЗОГД и да ги преработват на всеки две години. Всяко ръководство на детско заведение има личен специализиран консултант в отговорния „Отдел за образование и спорт“ (Referat für Bildung und Sport – компетентната служба в Мюнхен за всички образователни учреждения) към баварското Министерство за образование и култура (Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus), който помага за прилагане на Баварския план за образование и възпитание. Тази помощ се изразява първоначално с посещение на място и оглед на предучилищната образователна институция. Тази проверка установява дали тя отговаря на всички директиви като наличие на подходящо за деца обзавеждане и първично осигуряване на педагогическия материал за игра и обучение, вкл. проекти, годишно планиране и дневни графици. При необходимост се оказва помощ и от специализираните консултанти. По-късно се извършва постоянен обмен на информация по телефона и електронна поща. Редовните бюлетини и предложения за повишаване на квалификацията се изпращат регулярно до предучилищните образователни заведения (електронно или по пощата), а на няколко години се извършва инспекция.

Бившият баварски министър на труда и социалното дело, семейството и интеграцията, г-жа Емилия Мюлер, изказва следното становище за Баварския ПОВ в предговора към актуалното издание на Баварския закон за образование и грижа за децата: „Въведеният през есента на 2005 г. план за образование и възпитание (БавПОВ) е история на успеха“ (StMAS, 2016). По-нататък изтъква, че БавПОВ дава ориентири на педагогическия персонал на целодневните детски заведения професионално обосновано и оптимално да осъществят образователната си мисия. БавПОВ съзнателно оставя голяма педагогическа свобода. Той поставя детето в центъра и цели индивидуална, всеобхватна образователна практика. На децата се предоставя правото да участват при вземане на решения и при организацията. Това трябва да подсили основните им умения и да запази и да подпомогне тяхната спонтанна радост от ученето. За едно успешно образование и възпитание на децата семейството е от решаващо значение. Съобразно с това образованието и възпитанието в предучилищните образователни институции активно включва семейството под формата на партньорство (StMAS, 2016).

От момента на публикуването му, БавПОВ е допълван с редица публикации. С *Указанието за образование, възпитание и грижа за деца през първите три години от живота* или от 2010 г. се дава адекватен и навременен отговор на бързото увеличаване на местата в детските ясли и съответните места в заведенията за дневна грижа. С Баварските директиви за образованието и възпитанието на деца до завършване на началното образование, накратко *Баварски образователни директиви* (БОД), от 2012 г. е налична всеобща задължителна ориентираща рамка за предучилищните образователни институции, училищата и всички останали извънсемейни центрове за обучение в Бавария, които носят отговорност за децата от тази възрастова група. БОД изграждат основата за конструктивно сътрудничество между детската градина и началното училище и спомагат за създаването на свързващи образователни процеси в хода на обучението. БОД в краткия им вариант стават част от Баварския план за образование и възпитание и от новия Баварски учебен план за началните училища и участват в подготовката, усъвършенстването и повишаването на квалификацията на педагогическия персонал.

Професионалните изисквания към предучилищното обучение съществено се повишават след появата на Баварския план за образование и възпитание. С разбирането му за многообразието и хетерогенността като обогатяване и образователен шанс, БавПОВ взема под внимание и съвременното социокултурно развитие. За ефективното прилагане на БавПОВ в целодневните детски заведения е важно практиката да се подкрепя професионално и постоянно да се съпътства от подходящи

мерки. Качеството на образованието в баварските детски заведения се гарантира от Държавния институт за предучилищна педагогика. Многостранното предлагане на курсове за повишаване на квалификацията от различни организации засяга актуалните тематични фокуси и се насочва все повече едновременно към специалистите и педагозите в предучилищното и началното образование. Прилагат се задълбочените указания, както и научно обосновани инструменти за наблюдение и оценка (StMAS, 2016).

3. ЦЕЛИ

Баварският план за образование и възпитание приема образованието като индивидуален и социален процес. Ученето във взаимодействие, сътрудничество и комуникация е ключът за високо качество на образованието. Иновативните образователни концепции се основават на форми на обучение, базираци се на разбиранията за социален конструктивизъм и поставящи в центъра ученето един от друг и един с друг (съконструиране) (StMAS, 2016). Най-висшата образователна и възпитателна цел е лично отговорният, способен за поддържане на връзки и живот в обществото, ценностно ориентиран, открит и креативен човек. Той е способен и е готов да поеме отговорност в семейството, държавата и обществото и е отворен към религиозни и идеологически въпроси.

Централната задача във всички образователни центрове е да подпомагат децата в техните умения през целия ход на обучението. Акцентът се променя в зависимост от индивидуалното протичане на развитието, както и от потребностите и ресурсите на детето. Още от раждането личните, когнитивните, емоционалните и социалните основни умения създават базата за по-нататъшния процес на учене и развитие. Те подготвят децата да сътрудничат и да комуникират с другите и да се справят в реалната среда. Те са предпоставка за компетентно преодоляване на промени и натоварвания и за придобиване на учебно-методически умения (StMAS, 2016).

Развитието на уменията и усвояването на знания вървят ръка за ръка. Децата учат, мислят, преживяват и опознават света не само от учебните предмети или учебните програми. Техните умения не се развиват изолирано, а винаги при заниманието с конкретни ситуации и значими теми и при социален обмен. Ориентираните към уменията и интердисциплинарно структурираните процеси на обучението, в които децата участват активно, ги насърчават и подкрепят във всички техни компетентности (StMAS, 2016).

В едно все по-бързо променящо се общество е необходимо да се вземат предпазни мерки, така че да се осигури и да продължи да се развива качеството на педагогическата работа в целодневните детски заведения.

Това е целта на плана за образование и възпитание. Той се позовава на познати целеви задания, поставя познатото в нов контекст и разкрива нови кръгове от задачи и перспективи, възприема научни познания и зачита международните разработки. По този начин обобщава това, което трябва да се разбира под съвременна педагогическа работа, и представя това, което добрите предучилищни образователни институции постигат още днес (IFP, 2020).

4. СТРУКТУРА

4.1. ЧАСТ 1: ОСНОВИ И ВЪВЕДЕНИЕ

Част 1 е фундаментът и съдържа образователно-философската основа на плана. Тук са представени значението и характеристиките му и са описани представата за човека и принципите, на които се позовава. Смесът на този план и особено на част 2 се разкрива в своята цялост не без четенето на част 1 (StMAS, 2016).

4.2. Част 2: Образование и възпитание на деца до тръгването им на училище

Част 2 е фундаментална и включва пет раздела, които възприемат и продължават представата за човека и принципите на част 1. Раздел 1 дава указания за прилагане на плана. Раздели от 2 до 4 отразяват широкото разбиране за общо знание, т.е. базисни умения, ценностна система и съдържателно базисно.

Раздел 5 е посветен на основните умения на децата. Усвояването и укрепването на базисни умения са основната цел и висшата ръководна линия на всяка образователна и възпитателна работа в предучилищното обучение. Описаните 10 сфери на умения на детето, които съдържат развитие на умения за ориентиране и формиране на ценностна система, са опит да се формулират по-конкретно често използваните понятия „лични умения“, „социални умения“ и „специални умения“. Уменията не се усвояват изолирано, а винаги в контекста на актуални ситуации, социален обмен и третираны теми, т.е. с помощта на представените сфери на образование и възпитание. Към отделните области на умения съответно се посочват онези сфери на образование и възпитание, които се намират в особено тясна връзка една с друга (StMAS, 2016). Десетте основни умения са разпределени тематично по следния начин:

- **Лични умения**
  - Самовъзприятие
  - Мотивационни умения
  - Когнитивни умения
  - Физически умения
- **Умения за действие в социален контекст**
  - Социални умения

- Развиване на ценности и умение за ориентация
- Умение и готовност за поемане на отговорност
- Умение и готовност за демократично участие
- **Учебно-методически умения**
  - Учебно-методически умения – учене, как се учи
- Компетентно преодоляване на промени и натоварвания
  - **Устойчивост (резилентност)**

В раздели 6 и 7 подробно се представят перспективите и сферите на образование и възпитание. В тях се поставят допълнителни образователни и възпитателни цели. Те се разбират като специфична за сферата диференциация на основните умения. Така например езиковите умения имат своята изходна точка в базисното умение „комуникативност“. Специфичните за сферата образователни и възпитателни цели поясняват тясната връзка и проникването на сферите на образование и възпитание. Разностранният интерес на децата към множество тематични и житейски области е добра основа за развиване и усъвършенстване на учебно-методически, както и на всякакви други умения в рамките на многообразни образователни процеси. При планирането на проекти и предложения за обучение винаги трябва да се изяснява какви образователни и възпитателни цели, респективно сфери на умения, трябва да бъдат постигнати. Това целево ориентиране е централен критерий за планиране на педагогическите предложения. Съдържанията или тематичните предложения, които са в началото и следващите от тях отделни дейности, трябва да бъдат ориентирани към поставяните цели (StMAS, 2016). Транстематичните перспективи на образование и възпитание са обобщени по следния начин:

- **Преходи на детето и постоянство в хода на обучението**
  - Преход от семейството към детското заведение
  - Преход към следващото детско заведение
  - Преход към началното училище
- **Контакт с индивидуални различия и социокултурно многообразие**
  - Деца от различна възраст
  - Момичета и момчета – възпитание, свързано с половете
  - Деца с различни културни корени – интеркултурно възпитание
  - Деца с повишен риск за развитието и (грозящо) увреждане
  - Деца с висока надареност

Транстематичните перспективи на образование и възпитание са пресечни задачи. Те трябва да се вземат под внимание при всички тематично свързани образователни и възпитателни процеси и тяхното модернизиране. Образователните процеси съблюдават не само цялостното личностно развитие на детето, а и подпомагането и подготовката на детето при преходите му в образователната система. Отчитането на индивидуалните различия на децата е представено

в раздели от 6.2.1 до 6.2.6; тези различия постоянно се третираат и доизясняват в тематично свързаните образователни сфери (StMAS, 2016).

Тематично свързаните образователни и възпитателни сфери се пресичат и проникват, т.е. всяка сфера се намира в тясна взаимовръзка с други сфери. В рамките на проекти и други предложения за обучение постоянно могат да се третират и визират едновременно много образователни и възпитателни сфери (StMAS, 2016). Тематично свързаните образователни и възпитателни сфери са следните:

- **Ценностно ориентирани и отговорно действащи деца**
  - Ценностна ориентация и религиозност
  - Емоционалност, социални отношения и конфликти
- **Деца с езикови и медийни умения**
  - Език и грамотност
  - Информационна и комуникационна техника, медии
- **Питащи и изследващи деца**
  - Математика
  - Природни науки и техника
  - Околен свят
- **Артистично активни деца**
  - Естетика, изкуство и култура
  - Музика
- **Силни деца**
  - Движение, ритмика, танци и спорт
  - Здраве

Раздел 5 се концентрира върху представата за умеещото дете като участник в собственото си образование и развитие и върху разбирането за образованието като социален процес, в който децата и възрастните вземат активно участие. Той демонстрира ключовите процеси за качество на образованието и възпитанието, които са свързани с прилагането на тези принципи (StMAS, 2016):

- **Участие на децата в обучението и в ежедневието на предучилищните образователни институции (Partizipation)**
- **Модериране на образователни и възпитателни процеси**
  - Съвместно организиране на образователни процеси с децата (Ko-Konstruktion)
  - Формиране на учеща общност
  - Философстване с децата
  - Изслушване на децата – задаване на въпроси на децата
  - Подкрепа на децата в тяхното поведение (Verstärkung)
  - Оказване на помощ на децата (Scaffolding)
  - Подкрепяне на децата при поведението им за разрешаване на проблеми

- Анализ на проекти и задачи с децата
- Други методи и техники за модериране
- **Участие и сътрудничество**
  - Партньорство с родителите при образованието и възпитанието на децата
  - Колективна ориентираност – сътрудничество и свързване с други институции
  - Работа със социалната мрежа при застрашаване на детското здраве и благополучие
- **Наблюдение, оценка и усъвършенстване**
  - Наблюдение на процесите на учене и развитие
  - Иновативност и качество на образованието – развитие и гарантиране на качеството на равнището на детското заведение

Във всички глави на този раздел централно място заема демократичният принцип, който създава връзка на партньорство между всички участници в процеса на обучение. Този демократичен принцип и днешното разбиране за образование насочват вниманието върху процесите. На първо място е участието на децата в обучението и в ежедневието в детското заведение. Участието на децата се оказва централен елемент на прогресивната образователна практика. Тя визира умеещото дете като участник в процеса на собственото му обучение. Участието и сътрудничеството продължават в образователното и възпитателно партньорство с родителите, в сътрудничеството с други институции и в колегиалната екипна работа. При модерирането на процесите на обучение и възпитание се проявява отговорността при планиране и регулиране на педагогическия персонал в образователното партньорство с децата и с това – високият му професионализъм. Разбирането на образованието като социален процес кореспондира с подкрепяща система за деца, която се отличава с обмислено и адекватно използване на различни методи за модериране. Тя намира допълнението си в наблюдението на процесите на учене и развитие на децата, както и в развитието и гарантирането на качеството на равнището на предучилищната образователна институция. За успешното прилагане на този план ръководствата на детските заведения и педагогическият екип носят солидарна отговорност (StMAS, 2016).

4.3. ЧАСТ 3: ПРИЛОЖЕНИЕ

Част 3 изброява всички педагози и предучилищни образователни институции, участващи в съставянето и изпробването на плана, като описва примери от практиката, проведени в горепосочените детски заведения (StMAS, 2016).

5. ВНИМАНИЕ И ГРИЖА КЪМ ДЕЦАТА С МИГРАНТСКИ КОРЕНИ

Количественият развой на миграцията обуславя по-обстойното разглеждане на тази тематика (Dachberger, 2009). Това проличава ясно в член 12, ал. 1 от Баварския закон за образование и грижа за децата (БЗОГД): „Предучилищните образователни институции трябва да насърчават готовността за интеграция и да подготвят децата от семейства с мигрантски корени.“ Следователно на децата с мигрантски корени и на децата без мигрантско минало се дават еднакви шансове за развитие и образование. Именно децата от други културни кръгове твърде често са с намален шанс заради езиковите си умения. Затова те трябва да се насърчават по-интензивно в детската градина (вж. чл.12 от БЗОГД). С това се подобряват не само шансовете за децата с мигрантски корени, а и същевременно се стимулира потенциалът на двуезичността (Deutscher Bildungsserver, 2020).

В предучилищните образователни институции и центрoвете за дневна детска грижа трябва да се насърчи развитието на детето като отговорна и солидарна личност. Това в *Закона за децата и младежта* (СК VIII, § 22) включва възпитание, образование и грижа за детето. Насърчаването трябва да е съобразено с възрастта и нивото на развитие, езиковите и другите умения, житейската ситуация, интересите и нуждите на отделното дете, като се взема под внимание неговият етнически произход (Deutscher Bildungsserver, 2020).

Наред с базисна информация за образователните планове са и темите качество, инклузия и поощряване на талантите, както и научни изследвания и инициативи към образователната мисия в предучилищното образование (Deutscher Bildungsserver, 2020).

Не само БЗОГД подчертава огромната важност на ранната интеграция на мигрантите. Баварският план за образование и възпитание в предучилищна възраст също поема тази задача. Той се позовава на чл. 28 от *Конвенцията за правата на детето* на ООН и признава на всички деца правото на образование и равен шанс, независимо от техния произход.

Баварският план за образование и възпитание е валиден за всички редовни и интегративни предучилищни образователни институции. По-долу са представени няколко дефинирани в плана за образование базисни умения, които са разгледани примерно в светлината на темата за интеграцията (StMAS, 2016):

- Чувствителност и зачитане на различността и различните: „Всяко дете е неповторим индивид. То има право да бъде възприемано като такова – независимо от това дали е черно, или бяло; момче или момиче. В предучилищните образователни институции, в които може да се открие целият диапазон на населението, децата трябва да се учат да претендират за себе си това право и да го предоставят на другите“.

- **Ценностна система:** Баварският план за образование и възпитание изхожда от това, че децата възприемат морални ценности и норми още в ранно детство. Затова обучаването в ценностна система по смисъла на нашите християнски и конституционни ценности представлява базисно умение, което детското заведение трябва да постигне. Децата трябва да научат по този начин не само основните теоретични форми, а и да ги прехвърлят в ежедневния си живот. Тъкмо при децата с мигрантски корени това се явява особено важно. В зависимост от страната на произход е възможно в семейната среда да се изживява съвсем различна система на ценности и норми от тази, която се преподава в предучилищната образователна институция. Важно е самите преподаватели да проявяват толерантност към многозначността, но и да могат да я предадат на децата. Тук се прибъгва до помощта на родителите, защото само при сътрудничество с тях на детето може да се предаде система от ценности, а ценностите от страната на произход да се съхранят.

Отговорност спрямо други хора:

Предучилищните образователни институции трябва да научат децата, че човек трябва да се застъпва за слабите и потиснатите. При това не трябва да е от значение, дали се касае за деца, които са познати или непознати. И тук оказва влияние представата за други култури. Когато децата с мигрантски корени дойдат в детското заведение, те често нямат същите езикови умения като други на тяхната възраст. Към това се добавя неувереността от новата обстановка и чуждата култура. Би трябвало всички деца да се приучат да подкрепят „новите“ в интеграционния процес. Същевременно децата на мигранти също трябва да поемат отговорност спрямо новото си обкръжение.

- **Резилиентност:** Резилиентността не е личностно качество, а такова, което може да се усвои. Затова предучилищната образователна институция трябва да насочи усилията си към това, децата да се научат да развиват психическа устойчивост. Резилиентните деца могат по-добре да преодоляват стреса и да се справят по-добре с натоварвания напр. в семейната среда. Те се отличават с оптимистичното си позитивно мислене, способността за разрешаване на проблеми и социалното умение. Специализираният педагогически персонал може да подпомогне развиването на резилиентност чрез ясни правила, по възможност безстресова обстановка и емоционално свързване. Развиването на резилиентност в работата с деца с мигрантски корени трябва да е съществен елемент. Тъкмо тези деца чрез недостатъчните езикови умения представляват голям риск за стрес и с това

по-скоро се въвличат в конфликти. Натоварванията в семейството са разнообразни. Недостатъчното познаване на езика от родителите често води до финансови/бюрокралични проблеми и до ограничени социални контакти. Ориентирането в новата култура и несигурността в собственото бъдеще води до възникването на допълнителни проблемни ситуации, на които тези семейства могат да бъдат изложени. Важно е децата от такива семейства да се обучат в психическа устойчивост, за да може развитието им да протече положително въпреки тези дадености.

Разглеждането на тези четири примерно избрани базисни умения показва, че интеграцията на мигранти включва много повече неща от едно чисто езиково подпомагане, както често се приема или прилага в ежедневието. Този диапазон от възможности за насърчаване, но и на нуждата от насърчаване, се отразява разбира се и върху педагогическото ежедневие и предложенията за подпомагане (Dachberger, 2009).

Баварският план за образование и възпитание има специална глава за отношение при наличието на индивидуални различия и социокултурно многообразие. Трябва да се признаят различията между децата, напр. пол, произход, култура, религия, темпо на развитие. Те се нуждаят от особено внимание и уважение. Различията могат да предложат обогатяваща ситуация за учене и да доведат до повече съвместна полза от ученето.

Горепосочените различия следва да се вземат под внимание в организационно и педагогическо отношение по следния начин (StMAS, 2016):

- Социална интеграция: Отговорност на предучилищните образователни институции е да реагират адекватно на социалната изолация и да предложат на всички деца справедливи, еднакви и общи шансове за обучение и развитие. Концепцията на интегративното обучение и възпитание се утвърждава в международен мащаб. Тя предвижда всички деца, т.е. германски деца, деца с мигрантски корени, деца с увреждания, деца с изоставащо развитие и деца с особена надареност, по възможност да посещават едно и също детско учебно заведение и да се научат на съвместен живот и учене.
- Индивидуална грижа: Да се опознаят индивидуалните различия на децата и всяко дете да се обгрижва по най-добрия възможен начин, като се прилага принципът на вътрешното диференциране. Той означава диференцирано предлагане на обучение и индивидуална грижа при ученето и при общите учебни дейности. Всяко дете има различен потенциал, различна необходимост при учене, има своите собствени пътища и собствено темпо на учене. Тези специфики могат да се забележат и отчетат само чрез систематично наблюдение на процесите, при които то учи и се развива.

- Културна откритост: Двуетичността и многоезичността, както и межкултурните умения помагат на децата да се развият като личности, открити към света. Съвместните учебни дейности, при които децата се срещат с различна културна среда, са подходящи за упражняване на интеркултурното умение. Децата стават любопитни към други култури и се научават да уважават различността, дори и да не я разбират напълно.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Баварският план за образование и възпитание се фокусира върху детето с неговите силни страни. Той изоставя утвърдената досега основно институционална перспектива и се интересува преди всичко от индивидуалната детска биография на развитие и образование и от нейната оптимизация. Когато детето взема участие в конструирането на собствената му образователна биография, то участва активно в процеса на обучение. На индивидуалността на детето най-добре може да се отговори по пътя на диференцирането и индивидуализирането на образователните процеси. За постигането на индивидуална справедливост разнообразието на всички нива следва да се разглежда като нормална ситуация, която трябва да се приветства и системно да се използва, за да се постигне повече индивидуален напредък и обща полза (StMAS, 2016).

БИБЛИОГРАФИЯ

- Bayerisches Staatsministerium für Arbeit und Sozialordnung, Familie und Frauen (StMAS). (Hrsg.) (2016). Der bayerische Bildungs- und Erziehungsplan für Kinder in Tageseinrichtungen bis zur Einschulung. München: Cornelson Verlag GmbH. 7. Auflage.
- Bayerisches Staatsministerium für Familie, Arbeit und Soziales (StMAS). Kinder und Jugend. Kindertagesbetreuung. Einrichtungen/Tagespflege. Rahmenbedingungen. <https://www.stmas.bayern.de/kinderbetreuung/einrichtungen/rahmenbedingungen.php>, (abgerufen am 17. April 2020)
- Dachberger, K. (2009). Kinder aus Migrationsfamilien im Kindergarten. Eine Bestandsaufnahme aus der Perspektive von Fachkräften. In: Perspektiven zur kommunalen Jugendhilfe. Kinder aus Migrationsfamilien im Kindergarten. Hrsg. Stadt Regensburg – Amt für Jugend und Familie. Hausdruckerei Regensburg
- Deutscher Bildungsserver. Ihr Wegweiser zur Bildung. Gemeinsamer Rahmen der Länder für die frühe Bildung in Kindertageseinrichtungen. https://www.bildungsserver.de/onlinereource.html?onlinereourcen_id=25908, (abgerufen am 17. April 2020)

- Scholtenberg, U. (2008). Bildungspläne im Elementarbereich – ein Beitrag zur Bildung für eine nachhaltige Entwicklung. Eine Untersuchung im Auftrag der AG Elementarpädagogik des Deutschen Nationalkomitees für die UN-Dekade „Bildung für nachhaltige Entwicklung“. Gefördert durch die Max-Traeger-Stiftung. Hamburg/Lüneburg. https://www.oekostation.de/docs/Orientierungsplaene_BNE_2008.pdf, (abgerufen am 20.04.2020)
- Staatsinstitut für Frühpädagogik (IFP). (2020). Projekte. (Weiter-)Entwicklung von Curricula. Der Bayerische Bildungs- und Erziehungsplan. <https://www.ifp.bayern.de/projekte/curricula/BayBEP.php>, (abgerufen am 23. April 2020)

За автора:

Михаела Борисова Ернстбергер
СУ „Св. Климент Охридски“, ФНОИ, докторант
E-mail: michaela.ernstberger@yahoo.com

About the Author:

Michaela Borisova Ernstberger
Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Faculty of Educational Studies and the Arts, PhD student
E-mail: michaela.ernstberger@yahoo.com